

Nr 494.

Av herr **Sandberg m. fl.**, *angående bidrag för vissa ändamål av anslag, som beviljas för lindrande och motverkande av arbetslösheten.*

I motionen II:361 vid innevarande års riksdag yrkades, att från anslaget för utlämnande av statsbidrag till nyodling och betesförbättring ävensom till stenröjning å ofullständiga jordbruk skulle få utgå bidrag även till jordförbättring genom påförande av lämplig mineraljord å myrjord, s. k. jordkörning, och yrkades fördenskull på viss förhöjning av det nämnda anslaget.

Riksdagen har sedan i så måtto bifallit motionens framställning, att riksdagen, i samband med beviljandet av anslaget till nyodling och betesförbättring m. m. för år 1934, i enlighet med jordbruksutskottets hemställan beslutat att anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta föranstalta om utredning huruvida och i vad mån från ifrågasvarande anslag bidrag må utgå jämväl för jordförbättring genom påförande av mineraljord å myrjord (jordkörning) ävensom för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må föranleda.

Om alltså — såsom är att hoppas — Kungl. Maj:t för nästa riksdag framlägger förslag om statsbidrag till jordkörning, och riksdagen bifaller detta, så kan dock bidrag till nämnda arbete icke börja utgå förrän år 1935.

Då emellertid här ifrågasatta arbeten äro synnerligen lämpliga att låta komma till utförande för motverkande av arbetslösheten, är det högst önskvärt, att möjlighet till statsbidrag till dylika arbeten beredes så snart som möjligt, och alltså tidigare än vad som på grund av nyss refererade beslut i bästa fall kan bliva fallet. Önskvärt är också, att den ifrågasatta verksamheten just under nu rådande arbetslöshet kan komma att bedrivas i större omfattning än vad som säkerligen blir fallet vid bidrag på vanligt sätt i sinom tid, från det tyvärr alltid knappa anslaget för bidrag till nyodling och betesförbättring m. m.

I motionen II:316 antyddes också detta, samt bebådades att motionärerna hade för avsikt att i samband med den väntade propositionen rörande anslag till motverkande av arbetslösheten göra framställning om att från detta anslag statsbidrag må kunna beviljas även till här ifrågasvarande jordförbättringsarbeten. Då nu den åsyftade propositionen, nr 211, framlagts för riksdagen, återkomma vi alltså till denna sak.

Beträffande nyttan och nödvändigheten ur jordbrukssynpunkt av de omtalade jordförbättringsarbetena, så torde det, med hänvisning till vad som sagts i den förut nämnda motionen och med erinran om riksdagens beslut med anledning av densamma, icke vara nödvändigt att nu närmare orda därom.

De ifrågasatta arbetenas lämplighet för motverkande av arbetslösheten tor-

de också vara ganska uppenbar. Särskilt är detta helt naturligt fallet inom den landsdel, Norrland, där förekomsten av dessa arbetstillfällen är mycket riklig, behovet av arbetenas utförande för stärkande av småbrukarnas försörjningsmöjligheter på sitt jordbruk stort, och arbetena vidare till sin natur synnerligen lämpliga för utförande av de grupper av arbetslösa på landsbygden, som behöva hjälpas.

Som belysande och bestyrkande exempel på detta kan anföras en framställning från Jörns socken i Västerbottens län, där en betydande arbetslöshet är rådande. Framställningen, som med länsstyrelsens tillstyrkande ingick till arbetslöshetskommissionen i november 1932, innehöll ansökan om statsbidrag för utförande såsom statskommunalt reservarbete av vissa jordförbättringsarbeten. Man avsåg att alltför mineralfattiga moss- och myrmarker skulle påföras lämplig sand- eller lerjord och alltför mullfattiga fastmarksjordar påföras lämplig dyjord.

Det betonades att arbetet var *ett typiskt vinterarbete*, enär det med större fördel utfördes på vintern, på snöföre, än på sommaren.

Vidare framhölls bl. a. att de allra flesta av kommunens småbönder, torpare, o. d. äro för sin utkomst beroende av extra arbetsinkomster (mest från skogen), men enär sådana i mycket ringa grad funnits att tillgå under de två senaste åren, är arbetslösheten bland dessa stor, och äro de alltså i behov av bistånd i någon form. Förevarande arbete skulle för denna arbetargrupp (skogs- och flottningsarbetare) vara av utomordentlig betydelse och synnerligen lämpligt, dels därför att de arbetande som regel kunde få utföra arbetet i närheten av sina hem och alltså det intjänta beloppet mera helt komma hemmet till godo, och dels komme även den framtida nyttan av själva arbetet de arbetslösa direkt till godo och kunde bliva ett medel till förbättrad framtida självförsörjning.

Ur alla dessa synpunkter vore, framhöll man, detta arbete särdeles väl lämpat som nödhjälpsarbete och otvivelaktigt till stor nytta för hela kommunen. Härför borgade ju bl. a. det faktum, att arbetet var fördelat på 91 byar och 349 jordbruk.

Den beräknade totalkostnaden för hela arbetet var 85,264:47 kronor, vartill jordägarna själva skulle bidraga med hälften, eller 42,632:24, motsvarande kostnaden för hästarna. Till den återstående kostnaden söktes statsbidrag. Länsstyrelsen tillstyrkte för sin del ett bidrag av 90 % eller 38,370:— kronor, varför på kommunen skulle komma 4,260 kronor.

Om de planerade arbetena kan vidare nämnas, att antalet dagsverken beräknades till 11,525, och skulle alltså 150 man kunna sysselsättas i cirka 3 månader. Daglönen skulle komma att utgöra omkring 3:70. I genomsnitt skulle vid varje jordbruk framköras 165 kbm jordförbättringsmedel, eller tillsammans 57,585 kbm.

Ledningen av det föreslagna jordkörningsarbetet skulle handhas av därtill av kommunen särskilt anställd personal. Arbetet var tänkt att utföras som ackordsarbete enligt av A.K. givna bestämmelser. En effektiv kontroll skulle ordnas enligt grunder, som närmare angåvos vid ansökan.

Arbetslöshetskommissionen avslag framställningen och anförde därvid bl. a. »Gällande bestämmelser rörande s. k. statskommunala arbeten torde närmast åsyfta sådana arbetsföretag, som avse kommunens samfällda intresse. Då det emellertid i en del fall visat sig svårt, särskilt i landskommuner, att framskaffa lämpliga och ej alltför kostnadskrävande kommunala arbetsobjekt, ha efter hand framförts förslag om statskommunala arbetens anordnande på enskilda marker i och för odling, skogskultur, dikning m. m. Till stöd härför har åberopats, att statsbidrag under vissa förutsättningar i annan ordning kan utgå till dylika arbetsföretag.

I anslutning härtill har arbetslöshetskommissionen i allmänhet ansett sig kunna medgiva, att som statskommunalt arbete kunde komma i fråga även sådana icke kommunala arbetsuppgifter, för vilka författningsenligt kunde erhållas statsbidrag, dock under förutsättning, *dels* att kommunen omhändertog arbetet, *dels* att genom intyg av vederbörande myndighet (exempelvis hushållningssällskap, skogsvårdsstyrelse) styrktes, att anslag i vanlig ordning ej inom den närmaste tiden vore att påräkna, och *dels* att bidraget ur arbetslöshetsanslaget icke finge överskrida det belopp, som eljest författningsenligt högst kunnat utgå. I enlighet härmed torde såsom statskommunala arbeten kunna ifrågakomma sådana arbeten, som angivas i kungl. kung. nr 206/1927 och 326/1930 angående statsbidrag till nyodling och betesförrättning å ofullständiga jordbruk, nr 270/1927 och 270/1930 angående statsbidrag från statens skogsodlingsanslag resp. skogsutdikningsanslag och nr 57/1932 angående statsbidrag till understödjande av vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskilda skogar.»

Arbetslöshetskommissionens avslag grundade sig alltså på att statsbidrag till jordkörning icke kan i vanlig ordning utgå ur anslaget för statsbidrag till nyodling och betesförbättring.

Sedan gjorde Jörns kommun i december 1932 framställning till Kungl. Maj:t i ärendet. Länsstyrelsen hemställde därvid i sitt tillstyrkande av framställningen, att arbetslöshetskommissionen måtte bemyndigas lämna bidrag för jordförbättringsarbetenas utförande såsom statskommunalt arbete, eller ock att Kungl. Maj:t täcktes anvisa ett belopp av högst 38,370 kronor till ifrågavarande arbete att utgå av det anslag å 500,000 kronor av arbetslöshetsmedel, som riksdagen ställt till Kungl. Maj:ts förfogande för anordnande av produktiva arbetsföretag.

Sedan arbetslöshetskommissionen och länsstyrelsen i Västerbottens län yttrat sig i ärendet, avslag Kungl. Maj:t framställningen den 3 februari 1933.

Sedermera har genom nämnda länsstyrelses ingripande och genom anslag från länets nödhjälpskassa och under villkor av visst mindre bidrag även från kommunens sida möjlighet beretts att i huvudsaklig överensstämmelse med den förut här refererade framställningen utföra jordförbättringsarbeten vid minst 150 småbruk inom Jörns socken. Men därmed är endast en ringa del fyllt av det behov, som enbart inom Västerbottens län förefinnes, att få dylika arbeten igångsatta för arbetslöshetens lindrande. Och skulle möjligheter givas att få statsbidrag från arbetslöshetsanslaget till enskilda arbeten av här

närmast ifrågavarande slag, så erbjuder Norrland mycket stora arbetsmöjligheter, och en stor del av arbetslösheten skulle på ett billigt sätt bortarbetas på den vägen.

Det skulle föra för långt att här ingå på innehållet i arbetslöshetskommissionens senast nämnda avstyrkande yttrande och länsstyrelsens bemötande av detsamma, även om detta skulle hava sitt stora intresse. Det synes oss emellertid uppenbart att en ändring i nu gällande praxis bör komma till stånd, så att arbetslösheten kommer att i större utsträckning än som nu sker bekämpas genom understödjande av enskilda arbeten i kommunernas regi, där förhållandena äro sådana, att detta tydligen är ett av de bästa sätten att motverka arbetslösheten. Och detta måste sägas vara fallet på landsbygden, i trakter, där arbetslöshet råder på grund av att de alltför små jordbruken icke kunna giva sin ägare nödtorftig bärgning, utan tillfälligt förtjänstarbete måste tillgripas, och så detta förtjänstarbete sinar och upphör. Och sådant är läget i stor utsträckning på den norrländska landsbygden och väl även på andra ställen i landet mer eller mindre.

Det måste under sådana förhållanden vara synnerligen lämpligt att använda en del av medlen för arbetslöshetens bekämpande till en utvidgad verksamhet i fråga om understödjande av nyodling, betesförbättring, jordkörning och stenröjning samt dikning och skogsvårdsåtgärder m. m. Genom understödjande i största möjliga omfattning av sådana arbeten beredes mera arbete i förhållande till de utgivna statsmedlen än t. ex. vid direkta statsarbeten. Arbetena bliva billiga och verkligt produktiva värden skapas.

Riksdagens förut omnämnda beslut om utredning av frågan om statsbidrag till jordkörning kan visserligen anses innebära ett tillmötesgående av tanken på ett dylikt bidrag och därför ett undanröjande i viss mån av det principiella skälet till arbetslöshetskommissionens avslag på framställningen från Jörns socken, men det torde dock i frågans nuvarande läge vara nödvändigt med ett uttalande av riksdagen till förmån för att redan nu statsbidrag från arbetslöshetsanslaget får utgå till nämnda arbeten på sätt som ifrågasatts. Dessutom bör, som förut antytts, en allmän utvidgning av den statsunderstödda enskilda verksamheten inom jord- och skogsbruket komma i fråga, där detta är ägnat att på lämpligt sätt motverka arbetslösheten. De möjligheter, som redan synas vara för handen, enligt vad som framgår av arbetslöshetskommissionens förut anförda yttrande, att såsom statskommunalt arbete kunna få utföras sådana arbeten å enskilda marker, vartill statsbidrag enligt gällande författningar kan utgå, såsom nyodling, skogsvårdsarbeten, m. m., böra komma till större användning. Statskommunala arbeten av här angiven art torde hittills blott i ringa omfattning förekommit. Och även om sådant arbete, vartill statsbidrag icke utgår på sätt som nämnts, dock skulle väl fylla kraven på att vara produktivt och lämpligt för arbetslöshetens motverkande, så bör även ett dylikt arbete kunna anordnas som statskommunalt arbete för det angivna syftet. Det är alltså vår mening, att såsom statskommunala arbeten skola under vissa förhållanden kunna anordnas enskilda arbeten även utan att statsbidrag i annan ordning författningsenligt utgår till dylikt arbete.

Med stöd av vad sålunda anförts få vi alltså yrka,

att riksdagen måtte besluta, att av anslag för lindrande och motverkande av arbetslösheten bidrag måtte kunna lämnas för utförande i kommunernas regi av jordförbättringsarbeten och andra produktiva arbeten inom jordbruk och skogsbruk å enskilda marker, där dessa arbeten kunna anses vara ägnade att på lämpligt sätt lindra och motarbeta arbetslösheten.

Stockholm den 8 april 1933.

O. E. Sandberg.

P. J. Näslund.

Ludwig Brännström.

Elof Lindberg.

Ernst Hage.

Eric Hansson.

J. B. Wiklund.

Ant. Wikström.

Ewald Lindmark.
